

ANIVERSARIS DE LA PSICOLOGIA, DE VALÈNCIA ESTANT

*Vicenta Mestre**

La primera càtedra de Psicologia Experimental al món la va ocupar l'any 1902 un valencià, nascut a Xàtiva, el doctor Lluís Simarro i Lacabra. Es tractava de la recentment creada càtedra de Psicologia Experimental que pertanyia als estudis de doctorat de la Facultat de Ciències, secció de Ciències Naturals, de la Universitat de Madrid. Des de 1902 fins al començament del segle XXI, durant un segle d'història, la psicologia científica s'ha desenvolupat espectacularment al nostre país. La primera càtedra va ser un pas decisiu en la incorporació de la nova psicologia al món acadèmic espanyol.

Simarro arriba a la psicologia des de la medicina i la neurologia, posteriorment s'interessa per la psicologia experimental, la psicologia de Wundt i la psicologia alemanya. De fet, el seu llegat anava dirigit a crear un laboratori de psicologia experimental per tal de promoure la psicologia científica i la investigació en aquest camp.

La seua inquietud política el va portar a combinar la dimensió social amb la científica i la seua personalitat queda descrita en aquestes dues tendències,

abans que el treball de l'investigador tancat al laboratori, va estimar preferible l'acció social d'agitació, de campanya política, i de mobilització de consciències, tot això portat a terme des de la societat masònica, la lluita periodística i la confraternitat de la ciència (Carpintero: 2002, 28).

Si bé molt aviat es va instal·lar a Madrid, abans fins i tot de finalitzar la seua formació, va mantenir una amistat personal amb destacats artistes i intel·lectuals valencians com Joaquim Sorolla o Vicent Blasco Ibáñez. Del primer tenim el llegat de pintures que recorden els costums i la terra valenciana; del segon tenim,

* Degana de la Facultat de Psicologia de València.

entre altres activitats, l'organització de la Universitat Popular de València amb el suport de Simarro, que va impartir en el seu curs inaugural (1902-1903) la conferència de clausura al llarg de tres sessions. Sota el títol general «Misión de la ciencia en la sociedad», Simarro tractava d'exposar la funció que les ciències exerceixen en les societats modernes. La ciència era el tema d'aquella Universitat Popular i, com ha assenyalat recentment Carpintero,

des del començament, es deixa veure una doble influència sobre el nostre autor: el pragmatisme –la ciència és saber per a la vida–, i el positivisme –el saber està socialment condicionat (Carpintero: 2002, 13).

A partir d'aquests anys, segons Lain, tres generacions successives començarien a fer ciència: la generació de Simarro, la generació de Cajal i la generació de Menéndez Pidal. Pedro Lain destacava la preocupació per la ciència que va caracteritzar Simarro en una conferència sobre la seua obra i el seu entorn:

Simarro és el representant més característic d'això que jo he anomenat preocupació per la ciència, parlar de ciència i donar importància a la ciència, perquè atorga a l'home dignitat i llum respecte de la seua existència i del seu destí (Lain: 1987, 30).

Simarro, en convertir-se en el primer catedràtic de Psicologia Experimental de la universitat espanyola, va ser un dels fundadors de la nostra tradició científica en psicologia. Generacions posteriors es van centrar a buscar camps aplicats de la psicologia desenvolupant una important psicotècnia. Simarro hi va posar la llavor, però també en l'àmbit acadèmic van haver de passar diverses dècades fins que en els anys setanta s'institucionalitzara la Psicologia, encara com una branca de Filosofia i Lletres, i és en la dècada dels vuitanta quan es creen les primeres facultats de Psicologia a Madrid, Barcelona i València. Durant aquestes dècades s'implanta la psicologia en l'àmbit acadèmic i professional.

Amb motiu del centenari d'aquesta càtedra, la Universitat de València i la Facultat de Psicologia van organitzar diferents actes acadèmics: una exposició sobre Lluís Simarro i la psicologia científica a Espanya, unes jornades sobre la investigació actual en els diferents camps de la psicologia, el 2n Congrés d'Ensenyament de la Psicologia amb el tema central sobre l'espai europeu d'educació superior i unes jornades sobre la psicologia als centres educatius que intenten aproximar la vida acadèmica i investigadora de la Facultat de Psicologia als professionals.

L'exposició sobre l'obra de Lluís Simarro i el seu impacte en la psicologia científica espanyola recollia els passos que la psicologia ha donat en el nostre país, des del principi de segle fins a la seua institucionalització i el seu enorme desenvolupament científic i professional.

La mostra evocava moments, aportacions i personatges importants en el desenvolupament de la psicologia científica a Espanya al llarg del segle XX. S'hi feia un recorregut pels pioners de la psicologia aplicada, pels diferents aparells psicomètrics, aparells de laboratori utilitzats per a l'avaluació d'aptituds i d'intel·ligència. L'exposició recordava un valencià que va contribuir a la introducció dels avenços científics al nostre país.

La Facultat de Psicologia se sentia compromesa en la difusió social del que va significar la figura del doctor Simarro i el desenvolupament posterior de la psicologia científica a Espanya, trenta anys després que s'iniciaren els estudis de psicologia en la llavors Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació (1972-73) i quan es complien els vint anys del nostre camí com a Facultat de Psicologia de la Universitat de València (1982). El que va ser el seu primer degà, el professor Carpintero, recollia en l'exposició les principals línies de desenvolupament de la psicologia científica, les aportacions de la psicologia aplicada a través de psicòlegs com Germain o Mira i la seua institucionalització com a disciplina. El recorregut per un segle de psicologia científica al nostre país posava en relleu que el moment actual d'expansió de la psicologia espanyola i els perfils professionals tenen les seues arrels en les primeres dècades del segle XX, període en què sorgeix un veritable interès per les seues aplicacions.

El que va començar a fer-se a Espanya en psicologia durant el primer terç del nostre segle va tenir l'empenta de Simarro: l'aparició d'escoles de psicologia i psicotècnia, i la preocupació per la connexió entre la psicologia i l'educació.

Encara que la psicologia en la nostra Comunitat no té una història tan llarga, sí que ha experimentat importants avanços i canvis des que l'any 1973 es va aprovar el primer Pla d'estudis en psicologia, amb una càrrega lectiva equivalent a uns 200 crèdits actuals, dels quals només uns 160 crèdits eren de matèries específicament psicològiques. Els estudiants que acabaven aquests estudis eren llicenciats en Filosofia, especialitat Psicologia, fins a la creació el 1983 de la Facultat de Psicologia de València. Van haver de passar deu anys més per a aprovar un pla d'estudis de la llicenciatura en Psicologia. Així, el 1994 s'hi van implantar els estudis universitaris dedicats completament a l'estudi de matèries i continguts estrictament psicològics. Aquest pla va suposar importants canvis respecte als estudis anteriors: en primer lloc, l'augment de la càrrega lectiva dels estudis en aproximadament una tercera part, passant d'uns 200 crèdits als 300 actuals; en segon lloc, va suposar la posada en marxa de la docència pràctica i el seu reconeixement com una eina imprescindible en la formació dels futurs professionals de la psicologia; en tercer lloc, aquest pla d'estudis va incorporar a la formació del psicòleg el pràcticum, que consisteix en la realització d'una estada de tots els estudiants de Psicologia en un entorn professional real, supervisats per un professional durant un mínim de 240 hores, per tal de completar la

seua formació psicològica a través de la pràctica preprofessional supervisada. Aquests canvis en el pla d'estudis han suposat millores substancials en la formació dels psicòlegs.

L'any 2000 es va actualitzar el pla d'estudis (1994) amb uns canvis de caràcter fonamentalment organitzatiu de matèries i d'assignatures, més que no canvis en els continguts de la formació. Durant el curs 2002-03 s'ha completat la implantació de l'última reforma (Pla 2000). En els darrers anys s'han matriculat en la nostra Facultat 500 alumnes per a cursar la llicenciatura de Psicologia.

Durant aquests anys, la progressiva implantació i consolidació dels estudis de Psicologia en la Universitat de València ha anat paral·lela al desenvolupament professional i a l'arrelament social de la psicologia en nombrosos àmbits d'intervenció, tant en el context autonòmic com estatal i europeu. Així, el 1980 es crea el Col·legi Oficial de Psicòlegs (COP) i es desenvolupa una progressiva incorporació de professionals de la psicologia a àmbits com el sanitari, l'educatiu, els serveis comunitaris i municipals, les empreses i el món laboral, el trànsit i la seguretat viària, el món de l'esport i, per descomptat, la pràctica psicològica privada. A més, la psicologia ha anat guanyant terreny en l'anàlisi i la solució de problemes que afecten persones i grups, la qual cosa ha anat produint una diversificació dels perfils professionals que tenen en compte les diferents facetes de l'ésser humà: addiccions, maltractament i problemes familiars, intervenció en l'àrea de la salut, l'àmbit judicial i forense, l'atenció a grups socials específics, juntament amb les àrees d'intervenció més tradicionals, com els trastorns psicològics i l'àmbit educatiu. A partir d'això, l'any 1998, el COP va descriure vuit perfils diferenciats, en l'obra *Perfiles profesionales del psicólogo*, que abracen les diferents àrees d'actuació del professional de la psicologia: psicologia clínica i de la salut, psicologia educativa, psicologia del treball i de les organitzacions, psicologia de la intervenció social, psicologia del trànsit i la seguretat viària, psicologia de l'activitat física i l'esport, psicologia jurídica i psicologia de les drogodependències. Aquesta diversificació del rol del psicòleg és una mostra evident de la seua presència i necessitat en els diferents àmbits de la societat actual. La Facultat de Psicologia i el Col·legi Oficial de Psicòlegs tenen la tasca i la responsabilitat d'ampliar la presència dels professionals de la psicologia en els diferents àmbits socials.

En el moment actual, els estudis de psicologia s'han d'ajustar a l'espai europeu d'educació superior, tant en la seua formació de grau com en els postgraus que preparen els futurs professionals en els diferents camps aplicats de la psicologia. L'última proposta que s'està estudiant estableix 240 crèdits per al títol de grau en Psicologia i entre 60 i 120 crèdits per a cadascun dels postgraus. La Conferència de Degans va proposar defensar la implantació d'almenys els quatre postgraus que es refereixen als perfils professionals de psicologia clínica i de la

salut, psicologia de l'educació, psicologia comunitària i psicologia del treball i de les organitzacions.

Perquè la psicologia científica i acadèmica és una disciplina en constant canvi i creixement que intenta respondre, en tot moment, als més estrictes criteris de qualitat i a les demandes de la societat.

I en aquest punt ens trobem.

REFERÈNCIES

CARPINTERO, H. (2002): «Simarro y la ciencia. Examen de un texto olvidado», *Revista de Historia de la Psicología*, vol. 23, núm. 1, pp. 9-30.

LAIN, P. (1987): «La obra del Dr. Simarro y su entorno», *Investigaciones psicológicas*, 4, Ed. Universitat Complutense de Madrid, pp. 21-36.

